

2. GAIVS, lib. 6, ad Edictum provinciale.

Si ex pluribus, ad quos eadem hereditas pertinet, quidam adierint, quidam adhuc deliberent, eos, qui adierint, si petant hereditatem, non majorem partem petere debere, quam habituri essent ceteris aduentibus: non eis proderit, si ceteri non adierint: non autem ceteris nec ceteris, poterunt tunc partes eorum petere, si modo ad eos pertinerent.

3. PAVLVS, lib. 17, ad Plautium.

Antiqui libero ventri ita prospexerunt, ut in tempus nascendi omnia ei jura integra reservarent: sicut apparet in jure hereditatum: in quibus, qui post eum gradum sunt agnationis, quo est id, quod in utero est, non admittuntur, dum incertum est, an nasci possit: ubi autem eodem gradu sunt ceteri, quo et venter, tunc quae portio in suspensio esse debeat, quaesierunt: ideo, quia non poterant scire, quot nasci possunt: ideo, [nam] multa de hujusmodi re tam varia, et incredibilia creduntur, ut fabulis adnumerentur. Nam traditum est, [et] quatuor pariter puellas a matrefamilias natas esse: alioquin tradiderunt non leves auctores, quinque quaternos enixam Peloponnensi, multas Aegypti uno utero septenos. Sed et tergeminos senatores cinctos vidimus Horatios. Sed et Laelius scribit, se vidisse in Palatio mulierem liberam, quae ab Alexandria perducta est, ut Hadriano ostenderetur, cum quinque liberis, ex quibus quatuor eodem tempore enixa [inquit] dicebatur: quintum, post diem quadragesimum. Quid [est] ergo? Prudentissime juris auctores medietatem quandam secuti sunt, ut quod fieri non rarum admodum potest, intuerentur: id est, quia fieri poterat, ut tergemini nascerentur, quartam partem superstiti filio assignaverint: τὸ γὰρ ἀπαξ, ἢ δις, id est, quod enim semel, aut bis existit [ut ait Theophrastus] παρὰ βέλους ἢ νεφελῶν, id est, praetereunt leges. Ideoque et si unum parturita sit, non ex parte dimidia, sed ex quarta interim heres erit.

4. ULPIANVS, lib. 18, ad Edictum.

Et, si pauciores fuerint nati, residuum ei pro rata adcrecere: si plures, quam tres: decrescere de ea parte, ex qua heres factus est.

5. PAVLVS, lib. 17, ad Plautium.

Illud sciendum est, si mulier praegrans non sit, existimetur autem praegrans esse, interim filium heredem esse ex asse, quamquam ignoret se ex asse heredem esse. — § 1. Idem est in extraneo, si ex certa portione heres institutus sit: ex reliqua, posthumi. Quod si forte ita institutio facta est, quotcumque mihi nati erunt, et Lucius Titius pro virilius portionibus heredes mihi sunt: habebit hereditatem, numquid adire non possit, atque qui in testamento portionem suam nescit? Sed utilis est, posse eum adire, qui nescit portionem, si caetera, quae oportet eum scire, non ignoret.

6. ULPIANVS, lib. 6 Opinionum.

Sorori, quam coheredem fratribus quatuor in bonis matris esse placuit, quinta portio, pro portionibus, quae ad eos pertinuit, cedet: ita ut singuli in quarta, quam antehac habere credebantur, non amplius ei quintam conferant. — § 1. Sumptus, qui propter onera totius hereditatis justifunt, ei, qui patroni jure portionem eviderit, pro rata competunt.

7. JULIANVS, lib. 8 Digestorum.

Non possumus consequi per hereditatis petitionem id, quod familiae heriscundae judicio consequimur, ut a communione discedamus: cum ad officium judicis nihil amplius pertineat, quam ut partem hereditatis pro indiviso restitui mihi jubeat.

8. Idem, lib. 48 Digestorum.

Permittendum erit possessori hereditatis, partem quidem hereditatis defendere, parte vero cedere. Nec enim prohibet, aliquem totam hereditatem possidere, et partem scire dimidiam ad se pertinere, de altera parte controversiam non facere.

9. PAVLVS, lib. 5 Epitomarum Alfeni Digestorum.

Cum multi heredes instituti essent, ex his unus in Asia erat, ejus procurator venditionem fecit, et pecuniam pro parte ejus abstulerat: postea apparerit, eum, qui in Asia erat, antea decessisse, instituto ex parte dimidia herede procuratore suo, et ex parte, alio: quaesitum

7. L. 25, in fin. supr. de inoffic. testam. — 8. L. 7, l. 26, supr. de statu hom.; L. 1, § 8, infr. unde cognati. — 9. d. L. 1, § 5; L. 2, in pr. infr. de suis et legit. — 10. L. 1, § ult. supr. h. t.; L. 25, in fin. supr. de iudicis. — 11. L. 7, in pr. infr. de reb. dub.; L. 56, in fin. infr. de solution. — 12. d. L. 7, in pr. infr. de reb. dub.; L. 56, circa fin. infr. de solution. — 13. L. 3, 4, 5, 6, supr. de legib.; L. 64, infr. de reg. jur. — 14. L. 50, § 6, infr. de acquir. vel amit. poss. — 15. L. 3, § 10, infr. de suis et legit. — 16. L. 21, § ult. infr. de acquir. vel amit. poss. — 17. L. 15, infr. de religio. — 18. L. 1, in pr. infr. famil. ercisc. — 19. Immo

est, quemadmodum pecunia ex hereditate petenda esset? Responsum est, ab eo, qui procurator ejus fuisset, totam hereditatem, quia ex hereditate ea pecunia fuisset, quae ad procuratorem ex venditione pervenisset, petere eos oportere: et nihilominus partem dimidiam hereditatis a coheredibus ejus ita fore, sive omnis ea pecunia penes eum, qui procurator fuisset, resideret, ut omnem per judicem ab eodem recuperarent: sive is partem dimidiam coheredi suo reddidisset, ipsum ex dimidia parte, [et] ex dimidia coheredes ejus condemnarent.

10. PAPIANVS, lib. 6 Quaesitionum.

Cum heredis ex parte instituti filius, qui patrem suum ignorabat vivo testatore decessisse, partem hereditatis, nomine patris, [ut] absentis, administraverit, et pecunias, distractis rebus, acceperit, hereditas ab eo peti non potest: quia neque pro herede, neque pro possessore pretia possidet, sed ut filius patris negotium curavit: negotiorum autem gestorum actio ceteris coheredibus, ad quos portio defuncti pertinet, dabitur. Illud [enim] utique non est metuendum, ne etiam patris [a quo forte exheredatus est] teneatur hereditas, quasi negotia hereditaria gesserit: cum id, quod administravit, non fuerit patris hereditas. Nam et si negotiorum gestorum actio sit ei, cujus nomine perceptum est, ei, cujus nomine, restitui aequum est. Sed in proposito neque patris negotia fuerunt, qui esse desiderat: neque patris successio, quae fuerunt alterius hereditatis. Quod si filius iste patri suo heres extitit, et movet controversiam, quod pater ejus, postquam heres extitit, mortem obiit, ille tractatus incurrit, an ipse sibi causam possessionis mutare videatur? Quoniam tamen qui negotia hereditaria gessit, et debitor esse cepit, postea faciens controversiam hereditatis, ut juris possessor, convenitur, idem etiam in hoc filio respondendum erit.

TIT. V.

DE POSSESSORIA HEREDITATIS PETITIONE.

1. ULPIANVS, lib. 18, ad Edictum.

Ordinarium fuit, post civiles actiones heredibus propositas, rationem habere praetorem etiam eorum, quos ipse velut heredes facit, hoc est, eorum, quibus bonorum possessio data est.

2. GAIVS, lib. 6, ad Edictum provinciale.

Per quam hereditatis petitionem tantundem consequi bonorum possessor, quantum superioribus civilibus actionibus heres consequi potest.

TIT. VI.

DE FIDEICOMMISSARIA HEREDITATIS PETITIONE.

1. ULPIANVS, lib. 16, ad Edictum.

Ex ordine occurrit actio, quae proponitur his, quibus restituta est hereditas. Nam quisquis suscepit restitutam hereditatem ex senatusconsulto, ex quo actiones transeunt, fideicommissaria hereditatis petitione uti poterit.

2. PAVLVS, lib. 20, ad Edictum.

Quae actio eadem recipit, quae hereditatis petitio civilis.

3. ULPIANVS, lib. 16, ad Edictum.

Nec interest, mihi quis rogatus fuerit restituere, an heres, cui extitisset. [Et] si bonorum possessor sim ejus, cui fideicommissaria hereditas relicta est, vel alius successor, per hanc actionem experiri potero. — § 1. Hanc actionem sciendum est adversus eum, qui restituit hereditatem, non competere. — § 2. Haec autem actiones mihi dantur, quae heredi, et in heredem competunt.

vide L. 15, § 12, supr. de hered. petit. — 19. L. 3, § 29, infr. de acquir. vel amit. poss. — Tit. V. — 1. L. ult. infr. h. t.; L. 2, infr. de honor. posses. vers. quos autem. in pr. Inst. d. 1; L. 158, infr. de verb. sign.; L. 117, infr. de reg. jur. — 2. L. 2, infr. tit. proz. vers. aliquid. in pr. Inst. de perpet. et temporal. act. — Tit. VI. — 1. L. 54, in pr. supr. de hered. petit. — 2. L. ult. supr. lit. proz. — 3. L. 5 in pr. supr. de hered. petit. — 4. L. 27, § 7, infr. ad SC. Trebell. — 5. L. 1, § 2, infr. d. t.

LIBER SEXTUS.

TIT. I.

DE REI VINDICATIONE.

1. ULPIANVS, lib. 16, ad Edictum.

Post actiones, quae de universitate propositae sunt, subjicitur actio singularium rerum petitionis. — § 1. Quae specialis in rem actio locum habet in omnibus rebus mobilibus, tam animalibus, quam his, quae anima caret, et in his, quae solo continentur. — § 2. Per hanc autem actionem liberae personae, quae sunt juris nostri, ut puta liberi, qui sunt in potestate, non petuntur: [petuntur] igitur, aut praedictis, aut interdictis, aut cognitione praetoria: et ita Pomponius lib. 57. Nisi forte, inquit, adjecta causa quis vindicat: si quis ita petit filium suum [vel] in potestate, ex jure romano, videtur mihi [et] Pomponius consentire, recte eum agisse: ait enim, adjecta causa ex lege Quiritium vindicare posse. — § 3. Per hanc autem actionem non solum singulae res vindicantur, sed posse etiam gregem vindicari. Pomponius libro Lektionum 25 scribit: idem et de armento, et de equitio, caeterisque, quae gregatim habentur, dicendum est: sed enim gregem sufficit ipsum nostrum esse, licet singula capita nostra non sint: grex enim, non singula corpora vindicantur.

2. PAVLVS, lib. 21, ad Edictum.

Sed si par numerus duorum interfuerit, neuter solidum gregem, sed ne partem dimidiam totius ejus vindicabit. Sed si majorem numerum alter habeat, ut detracto alieno, nihilominus gregem vindicaturus sit, in restitutionem non veniunt aliena capita.

3. ULPIANVS, lib. 16, ad Edictum.

Marcellus lib. 4 Digestorum scribit: Qui gregem habebat capitum trecentorum, amissis centum, redemit totidem capita aliena ab eo, qui dominium eorum habebat, vel [aliena ab eo,] qui bona fide ea possidebat: et haec utique gregis, inquit, vindicatione continebuntur. Sed et si ea sola supersint capita, quae redempta sunt, adhuc eum posse gregem vindicare. — § 1. Armamenta navis singula erunt vindicanda: scapha quoque separatim vindicabitur. — § 2. Pomponius scribit, si quid, quod ejusdem naturae est, ita confusum est atque commixtum, ut deduci, et separari non possit, non totum, sed pro parte esse vindicandum: ut puta meum et tuum argentum in massam redactum est, erit nobis commune, et unusquisque pro rata ponderis, quod in massa habemus, vindicabimus: etsi incertum sit, quantum quisque ponderis in massa habet.

4. PAVLVS, lib. 21, ad Edictum.

Quo quidem casu etiam communi dividendo agi poterit. Sed et furti, et ad exhibendum tenebitur, qui dolo malo confundendum id argentum curavit: ita ut in ad exhibendum actione pretii ratio haberi debeat: in vindicatione vel communi dividendo actione hoc amplius ferat, cujus argentum pretiosius fuerat.

5. ULPIANVS, lib. 16, ad Edictum.

Idem Pomponius [scribit]: Si frumentum duorum, non voluntate eorum, confusum sit, competet singulis in rem actio in id, [in] quantum parerit in illo acervo suum cujusque esse. Quod si voluntate eorum commixta sunt, tunc communicata videbuntur, et erit communi dividendo actio. — § 1. Idem scribit, si ex melle meo et vino tuo factum sit mulsum, quosdam existimasse, id quoque communicari: sed puto verius, ut et ipse significat, ejus potius esse, qui fecit: quoniam [suam] speciem pristinam non continet. Sed si plumbum cum argento mixtum sit, quia deduci potest, nec communicabitur, nec communi dividendo agetur, [quia separari potest]: agetur autem in rem [actio]. Sed si deduci, inquit, non possit, [ut] puta, si aes et aurum mixtum fuerit, pro parte esse vindicandum: nec quaquam erit dicendum, quod in mulso dictum est: quia utraque materia, etsi confusa, manet tamen. — § 2. Idem scribit, si equum meum equus tuus praegnantem fecerit, non esse tuum, sed meum, quod natum est. — § 3. De arbore, quae in alienum agrum

Tit. I. — 1. Lib. 5, C. 55. — 2. § ult. Inst. per quas person. cuique acquir. — 3. § 13, Inst. de action. — 4. Infr. de liber. exhibend. — 5. L. 215, infr. de verb. sign. — 6. L. 56, infr. h. t. — 7. L. 25, § 5, vers. et in his. infr. eod. — 8. Arg. L. 49, in fin. infr. eod. — 9. L. 44, infr. de evict. — 10. L. 7, § 8; L. 27, in pr. infr. de acquir. rer. domin. — 11. § 27, 28, Inst. de rer. divis. — 12. § 25, Inst. d. t. — 13. L. 22, in fin. infr. de acquir. rer. domin. — 14. L. 52, § 20, infr. de furt. — 15. L. 84, § 10, in fin. infr. de legat. 1; L. 7, C. h. t. — 16. L. 7, § ult.; L. 26, § 2, infr. de acquir. rer. domin. — 17. Adde L. 50, supr. de iudicis; L. 4, in pr.

translata coaluit, et radices immisit, Varus et Nerva utilem in rem actionem dabant: nam si nondum coaluit, mea esse non desinet. — § 4. Cum in rem agatur, si de corpore conveniat, error autem sit in vocabulo, recte actum esse videtur. — § 5. Si plures sint ejusdem nominis servi, puta plures Eroles, nec appareat, de quo actum sit, Pomponius dicit nullam fieri condemnationem.

6. PAVLVS, lib. 6, ad Edictum.

Si in rem aliquis agat, debet designare rem: et utrum totam, an partem, et quotam petat: appellatio enim rei non genus, sed speciem significat. Octavenus ita definit, quod infectae quidem materiae pondus, signata vero numerum, factae autem speciem dici oportet. Sed et mensura dicenda erit, cum res mensura continebitur. Et, si vestimenta nostra esse, vel dari oportere nobis petamus, utrum numerum eorum dicere debeamus, an et colorem? Et magis est ut utrumque: nam illud inhumanum est, cogi nos dicere, trita sint an nova. Quamvis et in vasis incurrat difficultas, utrum lancem dumtaxat dici oporteat, an etiam quadrata, vel rotunda, vel pura, an caelata sint: quae ipsa in petitionibus quoque adicere difficile est: nec ita coarctanda res est: licet in petendo homine nomen ejus dici debeat, et utrum puer, an adolescens sit: utique si plures sint: sed, si nomen ejus ignorem, demonstratione ut ejus utendum erit, veluti, qui ex illa hereditate est, qui ex illa natus est. Item fundum petiturus, nomen ejus, et quo loci sit, dicere debet.

7. Idem, lib. 11, ad Edictum.

Si is, qui obtulit se fundi vindicationi, damnatus est, nihilominus a possessore recte petitur, sicut Pedius ait.

8. Idem, lib. 12, ad Edictum.

Pomponius lib. 56 probat: si ex aequis partibus fundum mihi tecum communem, tu et Lucius Titius possideatis, non ab utrisque quadrantes petere me debere, sed a Titio, qui non sit dominus, totum semisse. Aliter atque si certis regionibus possideatis eum fundum: nam tunc sine dubio et a te et a Titio partes fundi petere me debere: quotiens enim certa loca possidebuntur, necessario in his aliquam partem meam esse: et ideo te quoque a Titio quadrantem petere debere. Quae distinctio neque in re mobili, neque in hereditatis petitione locum habet: nunquam enim pro diviso possideri potest.

9. ULPIANVS, lib. 16, ad Edictum.

Officium autem judicis in hac actione [in] hoc erit, ut iudex inspicat, an reus possideat: nec ad rem pertinebit, ex qua causa possideat: ubi enim probavi rem meam esse, necesse habebit possessor restituere, qui non objecit aliquam exceptionem. Quidam tamen, ut Pegasus, eam solam possessionem putaverunt hanc actionem complecti, quae locum habet in interdicto uti possidetis, vel utrobi: denique [ait], ab eo, apud quem deposita est, vel commodata, vel qui conduxerit, aut qui legatorum servandorum causa, vel dotis, ventrisque nomine in possessione esset, vel cui damni infecti nomine non cavebatur, quia hi omnes non possident, vindicari non posse. Puto autem, ab omnibus, qui tenent, et habent restituendi facultatem, peti posse.

10. PAVLVS, lib. 21, ad Edictum.

Si res mobilis petita sit, ubi restitui debeat, [scilicet] si praesens non sit? Et non malum est, [si] bonae fidei possessor sit is, cum quo agitur, aut ibi restitui, ubi res sit, aut ubi agitur: sed sumptibus petitoris, qui extra cibaria in iter vel navigationem faciendi sunt.

11. ULPIANVS, lib. 16, ad Edictum.

Nisi [si] malit petitor suis impensis et periculo ibi, ubi iudicatur, rem restitui: tunc enim de restitutione eum satisfactione cavebitur.

12. PAVLVS, lib. 21, ad Edictum.

Si vero male fidei sit possessor, qui in alio loco eam rem nactus sit, idem statui debet. Si vero ab eo loco, ubi lis contestata est, eam subtractam alio transtulerit, illic restituere debet, unde subtraxit, sumptibus suis.

13. ULPIANVS, lib. 16, ad Edictum.

Non solum autem [rem] restitui, verum et si deterior res sit facta, rationem iudex habere debet. Finge enim debilitatum hominem, [vel verberatum], vel vulneratum restitui: utique ratio per judicem habebitur, quanto deterior sit [factus]: quamquam et legis Aquiliae actione

infr. de legat. 1; L. 24, in pr. infr. de acquir. vel amit. posses.; L. 4, C. de testam. — 18. L. 1, § 40 et 41, infr. de deposti; L. 19, infr. de furt. — 19. L. 22, § 25, infr. d. t. — 20. L. 6, infr. de reb. ered.; L. 56, in pr. infr. de condit. et demonstr. — 21. Vide tamen L. 51, in fin. infr. de re iudicat.; L. 50, in pr. infr. de oblig. et act. — 22. L. 39, in pr. infr. communi divid. — 23. L. 5, § 8, infr. uti possidet. — 24. L. 15, § 4, infr. de divers. temporal. preser. L. 26, in fin. infr. ad municip. — 25. L. 2, C. ubi in rem actio. — 26. § 2, Inst. de offic. judic. — 27. L. 12, § 1, infr. de deposti. — 28. Adde L. 56, § 1, infr. h. t.